

Krzysztof Janiszowski, Ewa Kowalczyńska

Żbików, pow. Pruszków

Informator Archeologiczny : badania 6, 276-277

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WIŚLICA, pow. Busko-Zdrój	patrz wczesne średniowiecze
WROCLAW ul. św. Idziego	patrz wczesne średniowiecze
WYSZOGRÓD, pow. Płock	patrz wczesne średniowiecze
ŻBIKÓW, pow. Pruszków	Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych w Warszawie

Badania prowadzili mgr Krzysztof Janiszowski / autor sprawozdania / i mgr Ewa Kowalczevska. Finansowało Towarzystwo Kulturalno Naukowe miasta Pruszkowa. Pierwszy sezon badań. Osada średniowieczna i nowożytna / XII - XVIII w. / oraz resztki cmentarzyska kultury grobów kłoszowych.

Stanowisko w Żbikowie jest obiektem wielokulturowym. W okresie lateńskim znajdowało się tam cmentarzysko ciałopalne. U schyłku wczesnego średniowiecza / XII wiek / powstała duża osada otwarta, której rozwój trwa nieprzerwanie do czasów dzisiejszych. Sprzyjały temu znakomite warunki terenowe, stanowiące naturalne zabezpieczenie obszaru mieszkalnego.

Osada położona jest na piaszczystym cyplu wrzynającym się w obszar bagieny znajdującej się w widłach rzeki Utraty i jej bezimiennego dopływu. Pierwsze informacje historyczne dotyczące Żbikowa odnoszą się do XIII w. Badania archeologiczne ustaliły istnienie osady sięgającej początkami co najmniej do XII w.

Analizując materiał zabytkowy stwierdza się, że jest on charakterystyczny dla Mazowsza, a zwłaszcza dla jego centralnych rejonów. Najstarsze fragmenty naczyń są typowe dla XII w. W dalszej kolejności uzyskano materiały zabytkowe z XIII w., XIII, XIV, XV, XVI, XVII, aż do XVIII w. co świadczy o ciągłości osadniczej na tym terenie. Ceramika w większości jest wytworem miejscowych warsztatów garncarskich. W kilku przypadkach stwierdzono występowanie importowanych naczyń wykonanych z kremowej glinki.

Wśród materiału zabytkowego na szczególne wyróżnienie zasługują : miniatury dzwoneczek wykonany z brązu datowany na XVI w, muszla ostrzygi świadcząca o uczestnictwie Żbikowa w wymianie handlowej oraz nowożytne kafle płytkowe i fragmenty naczyń szklanych.

Znaleziono w południowo zachodnim rejonie osady fragmenty dymarek do wytapiania żelaza wraz z kawałkiem glinianej dyszy, świadczyc mogą o istnieniu w Żbikowie ośrodka metalurgicznego rozwojowi któremu sprzyjało występowanie miejscowych rud darniowych. Uzyskany zasób informacji upoważnia do stwierdzenia, że mamy do czynienia z rozległą osadą produkcyjną, będącą w stałym rozwoju. Rozmiary i charakter osady oraz dogodne położenie na szlaku handlowo-komunikacyjnym, predysponowały Żbików do umieszczenia tu parafii.

Badania będą kontynuowane.

ŻORY, pow. Rybnik

Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
P.P. PKZ Oddział w Krakowie

Badania prowadzili mgr Teofil Dębowski,
Jerzy Kozak, Finansował WKZ w Katowicach.
Pierwszy sezon badań. Średniowieczne miejskie
mury obronne.

Miasteczko Żory położone jest w Kotlinie Oświęcimskiej nad rzeką Rudą, przy historycznym trakcie handlowym z Krakowa do Opola. Badania archeologiczne podjęto w związku z zamierzoną rekonstrukcją części murów obronnych, zachowanych w nielicznych odcinkach. Wykopy archeologiczne, założone w kilku punktach miasta, u wylotu dwóch głównych bram: Krakowskiej i Oświęcimskiej oraz w miejscach przypuszczalnego przebiegu murów, miały na celu dostarczenie danych do projektu konserwatorskiego. W wykopie zlokalizowanym u wylotu bramy Raciborskiej odkryto fragmenty muru obronnego w partiach przyfundamentowych i relikty baszty bramnej. W odległości kilkunastu metrów od murów odkryto fosę okalającą miasto. Zarys fosy uzyskano również w wykopie położonym w pobliżu Bramy Krakowskiej. W innych wykopach odsłonięto stopę fundamentową muru obronnego oraz uchwycono jego negatyw w miejscu jego spodziewanego przebiegu. W wykopach znaleziono dużą ilość materiału archeologicznego: ułamków naczyń glinianych i kafla. Niektóre zespoły ceramiki datowane są na II połowę wieku XIII, co potwierdza średniowieczną metrykę grodu.

Dalsze badania przewidziano w trakcie realizacji projektu konserwatorskiego.